

Abstract in Czech: Galina Woodová, 2015

Lahij, živé dědictví Ázerbájdžánu

Ve světě je Ázerbájdžán zemí neprobádanou, ačkoli je úrodnou půdou zvláště pro průzkum dvojjazyčných domorodých menšin kavkazských hor. Hlavním symbolem nově vybudovaného ázerbájdžánského státu se stal sjednocující ázerbájdžánský jazyk. Ázerbájdžánština je zároveň jazykem úředním, vzdělávacím i jazykem sdělovacích prostředků. Rychle proniká do všech oblastí života, a působí tak ztrátu etnické identity, podléhající všestranné asimilaci. Dnes je ještě možné zabývat se aktuální otázkou několika zbývajících národností, které hovoří mateřským jazykem. Probuzený vědecký zájem by mohl napomoci jejich přežití.

Dlouhodobý pobyt v Ázerbájdžánu a ponoření se do prostředí horského městečka Lachiče umožnily hlubší proniknutí do dané tematiky. Některé překážky byly částečně zdohány naučením se ázerbájdžánštině a postupně i místnímu jihozápadnímu iránskému jazyku. Rozbor rozhovorů a místních povídek byly využity k lepšimu porozumění problematice. Hlavní antropologickou metodou se stalo *pozorné zúčastnění*. Máme naději, že použití pozměněné metody (místo *zúčastněného pozorování*) přispěje ke změně postoje k 'domorodcům'. Hlavní smysl spočívá v zúčastnění a do jisté míry ztotožnění, či vníkaní do podstaty podílením se na událostech konkrétní společnosti. Lachičanům byla předána role učitelů, či průvodců jejich způsobem života.

Ruští jazykovědci, jako první popsali jazyk této národnosti a také rozhodli, že pojmenují dávný iránský jazyk a ty, kdo jím mluví 'Tat.' Jejich poznatky byly zapsány v ruštině a několik dalších publikací je v ázerbájdžánštině. Tato práce je tedy poprvé představená anglicky. K tomu, aby pohled mohl být vyrovnanější a úplnější, bylo třeba hledat poznatky z příbuzných oblastí a disciplín. Identita téměř neprozkoumané menšiny je natolik rozvětvená, že vyžadovala mezi-disciplinární přístup. Při průzkumu se uplatnila historie, sociolingvistika, srovnávací náboženství, areálová studia a antropologie.

Sám 'Tatský národ' si toto etnonymum nevybral, a proto ho i zamítl. Židovští i muslimští 'Tatové' dávají přednost jinému sebeurčení. To však

neznamená, že také odmítají i svůj původní mateřský jazyk. Komu jsou věrní a jak si představují svůj historický původ?

Lachič vyniká mezi ostatními domorodými společnostmi svou městskou řemeslnickou povahou, pílí a tvořivostí. Od dob Hedvábné stezky proslul hlavně řemeslem měditepců. Pozdější ekonomická krize Lachičany zaplavila levnými továrními výrobky. Povahu Lachičanů nejlépe vystihuje postava nezmarného ševce z oblíbené lidové povídky. Dennodenně musí překonávat překážky svou houževnatou tvořivostí, aby dokázal uživit svou početnou rodinu. Mnozí mistři z Lachiče také mění způsob svého řemesla, aby udrželi práci. Jiní odjíždějí za výdělkem do velkoměst i za hranice. Nové prostředí však ohrožuje jejich rodinu i identitu. Jak na to reagují muži a jak ženy? Čeho si Lachičané váží a jak si místní mistři představují budoucnost řemeslnictví a Lachiče? Společenství městečka se podílí na životních událostech svých obyvatel; jakou má hodnotu vzájemná pomoc a účast?

Svátky a jejich oslavy odhalují některé jinak skryté stránky náboženství. V Lachiči jsou nejdůležitějšími svátky *Novruz* (Nové světlo/den/ rok) a *Ašura*. Oba patří k odlišné náboženské tradici a představují protikladné symboly. Jak se dnes projevují staré prameny náboženství a jaký druh islámu je v Ázerbajdžánu? Podle jakých zákonitostí se zachoval zoroastrismus, jaký smysl má symbolismus, modlitba a požehnání?

Lachič je jedinečné místo, postavené ve východním stylu, kde ještě tvořiví řemeslníci mluví starodávným jihozápadním íránským jazykem. Pospolitost a různorodá identita Lachiče je zachycena poprvé. Tato studie se pokouší uvést aktuální a důležité problémy menšin Ázerbajdžánu. Lze doufat, že přispěje k hlubšímu pochopení složité situace menšin v období po završení budování jednotného Ázerbajdžánu.